

Fangstreguleringer, driftsmønstre og råstoffkvalitet

I det FHF-finansierte programmet "Markedsbasert høsting" har forskere ved Nofima undersøkt en rekke forhold som påvirker sammenhengen mellom høsting av fiskeressurser og markedsverdien av fisk. En rekke observasjoner tyder på at landingene av torskefisk ikke alltid har den ønskede råstoffkvaliteten. Vi har derfor undersøkt nærmere om det kan være en sammenheng mellom utformingen av fangstreguleringene og redusert råstoffkvalitet.

Verken i Havressusloven eller i forskrifter som fastsetter de årlige reguleringsoppleggene brukes kvalitet på råstoff som begrunnelse for bestemmelser som regulerer fisket. Havressusloven er imidlertid ikke til hinder for at bestemmelsene kan brukes med sikte på å forbedre råstoffkvalitet. Selv om kvalitetsforskriften fastsetter detaljerte regler for behandling av fisk, er spenningen i kvalitet for fisk som tillates omsatt, og som faktisk omsettes, stort.

Fangst og råstoffkvalitet

Tidligere undersøkelser av sammenhengen mellom kvalitet, fangsthåndtering og produktkvalitet på hvitfisk kan oppsummeres som følgende:

- Krokfanget fisk (line og juksa) gir best kvalitet, men høttskader forekommer og reduserer utbytte.
- Garn kommer i de fleste sammenhenger dårligst ut til alle anvendelser. Spesielt dårlig ut, kommer sjøldød og dårlig utblødd fisk.

- Snurrevad kommer godt ut når det gjelder redskapsskader, men direktesløyving kombinert med pumping av levende fisk om bord og råstoff på land, reduserer råstoffkvaliteten.

- Når det gjelder håndtering av råstoff, gir rask bløgging, utblødning i rennende vann i minst 30 minutter før sløyving, med påfølgende lagring i kar med tørr is, best kvalitet til de fleste anvendelser. Direktesløyving og lagring i RSW gir rødere og bløtere fisk. Til tørrfisk er beste håndtering godt utblødd, usløydd fisk lagret tørt i containere.

Dette samsvarer svært godt med en intervjuundersøkelse vi nylig har gjennomført med 17 fiskeindustribedrifter fra Lofoten og nordover. Der svarte samtlige at kvaliteten på råstoff fra juksa og line er svært bra. Bedriftene er imidlertid litt mer delte i sitt syn på kvalitet på råstoffet tatt på garn eller snurrevad, men disse redskapene kommer generelt dårligst ut enn line

og juksa. Dårligst ut kommer snurrevad, og det er store fangster fra store fartøyer som rangeres aller dårligst.

Utvikling i feil retning

Vi finner at de redskapstypene som gir dårligst råstoffkvalitet (garn, snurrevad og not (for sei)) øker sine andeler av kystflåtens landinger, mens juksa og line, som gir best kvalitet, reduserer sine andeler. Fangstene blir også større, og spesielt store fangster fra store fartøyer ser ut til å medføre redusert råstoffkvalitet.

I tidligere undersøkelser har vi avdekket at det ikke er sterke sammenhenger mellom kvalitet på fisken og pris til fisker, og at dette er et forhold som fører til sterkt frustrasjon blant fiskere som leverer råstoff av høy kvalitet. Siden sammenhengen mellom råstoffkvalitet og råstoffpris er svak, blir pris et lite effektivt virkemiddel for å bedre råvarekvaliteten. Dette kan være en viktig forklaring på den utviklingen vi ser

både når det gjelder redskapsvalg og driftsmønstre.

Tidligere tok det offentlige sterkt ansvar for håndheving av kvalitetsforkriften ved Fiskeridirektoratets kontrollverk, men i dag ligger ansvaret for kvalitet på næringa selv. I en slik situasjon blir det viktig for næringas organisasjoner å vurdere hvorvidt råstoffkvalitet bør være en av faktorene som vektlegges sterkere i reguleringsopplegget. En viktig del av denne vurderingen bør være å analysere de økonomiske effektene, både i fiskeflåten og i resten av verdikjeden, før eventuelle endringer i fangstreguleringene iverksettes. Det er ikke nødvendigvis slik at den økte verdien som kan oppnås i sluttmarkedene ved forbedret råstoffkvalitet klarer å kompensere for de økte kostnadene som kan komme som følge av alternative reguleringsopplegg.

Kan utviklingen snus?

Strukturpolitikken og fangstreguleringene har gitt en flåtekapasitet bedre tilpasset res-

sursgrunnlaget, men har også medført færre og større fangster. Reguleringspolitikken åpner i dag for sesongfiske med fritt redskapsvalg, og bruk av reguleringsopplegget for å fremme kvalitet vil måtte påvirke disse forholdene. Ut fra våre funn vil følgende reguleringsgrep, hver for seg eller samlet, kunne bedre kvaliteten på ferskt råstoff fra kystflåten:

- Begrense friheten i redskapsvalg
- Regulere bruksmengde og ståtid, i første rekke for garn, men også for line.
- Innføre reguleringer som favoriserer krokfangst på lik linje med levendefangst.
- Sette begrensinger på fangststørrelse ut fra hvilke tekniske kapasiteter fartøy har for å håndtere fangsten på en kvalitetsmessig god måte.

Selv om disse grepene kan medvirke til bedre kvalitet på landet råstoff fra kystflåten, gjør vi oppmerksom på at også andre forhold bør ligge til grunn for en slik beslutning. Det er nærliggende å tro at for flåten lønner det seg å satse på kostnads-

effektivitet fremfor kvalitet. Dette understøttes av de empiriske funnene i denne undersøkelsen. En endring av dette kan medføre høyere fangstkostnader i flåteledet. En kvantifisering av et effektivitetstap på den ene siden og prispremie som følge av prioritering av kvalitet på den andre, bør være en del av beslutningsgrunnlaget.

Til tross for at best mulig råstoffkvalitet i utgangspunktet vil være ønskelig, foreligger det ingen dokumentasjon på at en generell kvalitetsheving av råstoffet vil føre til en økt samlet verdiskaping gjennom verdikjeden. Selv om kvaliteten kunne vært bedre, kan det tenkes at den i dag er tilstrekkelig for de fleste anvendelser. I så tilfelle vil økt kvalitet ikke nødvendigvis medføre økte inntekter. At prisdifferensiering i forhold til kvalitet ikke er mer utbredt i råstoffmarkedet kan tyde på nettopp dette. Arbeid med dokumentasjon av potensialet for økt verdiskaping som følge av økt kvalitet bør derfor prioriteres.

landsdekkende TOTALLEVERANDØR av akkrediterte LABORATORIE tjenester

Møt oss på
stand nr C-216

Foreningen for MAT- og MILJØ-laboratorier

- Analyse av råvare og ferdigvare •
- Hygienekontroll av produkt og miljø •
 - Holdbarhetstester •
- Analyse for innholdsdeklarasjon •
- Analyse av næringsinnhold, vitaminer og tilsetningsstoffer •
 - Beredskapstjeneste •
- Kurs og kompetansestøtte •

Labforum tilbyr totalløsninger tilpasset ditt behov!

kontakt@labforum.no

www.labforum.no

Norges største lager av transportbånd og remmer

- Oslo
- Larvik
- Kristiansand
- Stavanger
- Haugesund
- Bergen
- Elverum
- Trondheim
- Myre
- Harstad
- Melbu
- Tromsø
- Båtsfjord
- Havøysund
- Island

Leverer
24-timers service
- til hele landet

TRANSMECA A.S.

Strømsveien 228, 0668 Oslo

Tlf: 23 05 11 30 • Fax: 23 05 11 40

post@transmeca.no • www.transmeca.no